

POPÜLARİTE ENDEKSİ VE POLİTİK DÖNGÜ: KURAMSAL BİR YAKLAŞIM

İrfan Kalaycı^{1*}, Barış AYTEKİN^{2**}

¹Prof. Dr., İnönü Üniversitesi, İktisat Bölümü

²Dr., Kırklareli Üniversitesi, İktisat Bölümü

*irfan.kalayci@inonu.edu.tr, **baris.aytekin@klu.edu.tr

⁺ORCID: 0000-0002-9323-8944, ⁻ORCID: 0000-0003-3336-759X

Öz- Ekonomi-politik modeller tüketici-seçmen ve hükümet arasındaki ilişkiler üzerinde yoğunlaşarak toplumun ekonomik ve politik kesimlerinin karşılıklı etkileşimini inceler. İktisat politikalarının etkinliği açısından iktisadi oyuncuların davranışları dikkate alınmalıdır. Tüketicilerin amaçları ile iktisat politikalarının oluşturulması sürecinin ilişkisi bu açıdan önemli olmaktadır. Aynı zamanda iktisat politikalarının sonuçlarını değerlendirecek olan tüketiciler, en yüksek faydayı elde etmeyi amaçlarken, politikacılar ise oy çoğaltırması hedefinde olmaktadır. Bunu gerçekleştirebilmek için “popülarite endeksi” ve “seçim stratejileri”ni dikkate alınması başarı hedefi açısından öne çıkmaktadır. İktisat politikalarının etkinliği genel olarak üç makro ekonomik değişkeninde (işsizlik, enflasyon ve büyüme oranı) istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar elde etmeye bağlı olmaktadır. Politik döngü yaklaşımı iktisat politikalarının etkinliği açısından elverişli bir yöntem olmaktadır. Ekonomilerde istikrar arayışı açısından bu yaklaşımın katkısı önemli olmaktadır.

Anahtar Kelimeler – Ekonomi-politik modeller, Politik döngü, Popülarite endeksi, Seçim stratejisi

POPULARITY INDEX AND POLITICAL CYCLE: A THEORETICAL APPROACH

Abstract – Economic-political models examine the interplay of economic and political segments of society, concentrating on the interaction between consumer-voter and government. The behaviors of economic actors should be taken into account in terms of the effectiveness of economic policies. The relationship between the objectives of consumers and the process of establishing economic policies is important in this respect. At the same time, consumers who will evaluate the results of economic policies aim to achieve the highest benefit, while politicians aim to “vote maximization”. In order to realize this, considering the “popularity index” and “selection strategies” stands out in terms of success target. The effectiveness of economic policies generally depends on achieving statistically significant results in three macroeconomic variables (unemployment, inflation and growth rate). The political conjuncture approach is a convenient method for the effectiveness of economic policies. The contribution of this approach is important for the pursuit of stability in economies.

Keywords – Models of political economy, Financial stabilization, Political business cycles, Popularity index, Strategy of election.

GİRİŞ

Mali istikrar sorunu, sadece ekonomik modellerin odak noktasında yer alarak çözüm aranan bir teknik sorun olmamakta, aynı zamanda bu modellerin uygulanma (bir başka deyişle, iktisat politikalarının ortaya çıkışı) sürecinin ve belirleyicilerinin de etkili olduğu daha geniş bir boyuta sahip olmaktadır. Bu süreç mali istikrarsızlıkların ortaya çıkmasını etkileyen etmenler yanında bu sorunlara ilişkin uygulanacak politikaların niteliksel boyutunun kapsamını da içermektedir.

Son yıllarda iktisat yazınında *davranışsal iktisat* olarak nitelendirilen alan, iktisadın toplumbilim temellerine vurgu yaparak, iktisadi kararların nedenlerinin açıklanması ve bunun sonucunda bir ekonomide gelişme dinamiklerinin kuramsal yapısının daha iyi belirlenebilmesine katkı sağlamaktadır. Diğer yandan, günümüzde ekonomi-politik modellerin de iktisat yazınında daha fazla yer alması, bu modellerin seçmen-hükümet ilişkilerinin iktisadi çözümlenmesi amacının ötesinde, davranışsal iktisadın iki önemli iktisadi karar biriminin ya da oyuncunun iktisat politikalarının etkinliği açısından oynadıkları rolün önemini göstermektedir.

Bu açıdan esas olarak önemli olan uygulanan/uygulanacak iktisadi politikaların “mali istikrar” sorunu açısından, sorunun hem ortaya çıkış süreci hem de çözüm arayışının etkinliği konusunda açıklayıcı bir model sunmasıdır. Politik hareketler kuramı politika ve ekonomi arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışırken, bir anlamda akılcı bekleyişler kuramından da yararlanır.

Politik döngüsel (konjonktürel) hareketler kuramı; işsizlik, enflasyon, büyüme ve bütçe açıklarında ortaya çıkan iktisadi dalgalanmaların politik nedenlerini araştırmanın yanında bu dalgalanmaların azaltılmasına ilişkin politikaları da odak noktasına almaktadır (Snowdon ve Vane, 1999:19). Nordhaus’un (1989) da vurguladığı gibi ekonomi ile politikanın karşılıklı etkileşimi konusuna odaklanan politik döngü kuramı, uygulanan iktisadi politikaların sonuçlarıyla da ilgilenmektedir.

Geleneksel politik döngü modelleri (Nordhaus 1975), Phillips Eğrisini kullanarak politika yapımcıların fırsatçı davranışlarına vurgu yaparlar. Bu modellerde politikacılar kendi politik tercihlerini arka planda tutarak öncelikle kendi ilk seçilme (ya da yeniden seçilme) olasılıklarını artıracak fırsatçı düşünce ve taktiklerden hareket ederler (Eryılmaz, 2017).

Bu anlamda politik döngü hareketleri kuramı, politik etmenleri dışsal değişken olarak alıp salt makroekonomik çözümlenmeleri kullanan çalışmalardan farklılık göstermektedir. Bu alandaki kuramsal çalışmalar, ekonomi-politika etkileşiminden doğacak iktisatçıları ilgilendiren sonuçları araştırmaktadır (Nordhaus vd., 1989). Burada genellikle mali istikrar açısından işsizlik ve enflasyon sorunlarına çözüm arayışında öncelikli olarak hangisinin seçileceği noktasında bir tercih vurgulanmaz. Ancak ekonomide ortaya çıkan döngüsel dalgalanmaların uygulanan mali politikalarla ilişkisi çözümlenmelidir.

Politikanın ekonomik sonuçları nasıl etkilediği sorusu 1970’li yılların ortalarından itibaren artan bir ilgi kaynağı ve gittikçe büyüyen yeni politik iktisat yazınının temel araştırma konularından birisi olmuştur (Telatar, 1998). Alanla ilgili yazının ilk bilimsel çerçevesinin 1970’li yıllarda Nordhaus (1975) tarafından çizildiği kabul edilmektedir. Bu çerçeveye göre; seçmenleri temelde ekonomi ve politikacıları ise güç ilgilendirdiği için seçimlere bu iki temel kaygıyla gidilmektedir. Bertrand, vd.’nin saptamalarına bakılırsa (aktaran Koç, 2015), politika ile ilişkili olan bazı özel sermayeli işletmelerin üst düzey yöneticilerinin (moda deyimle CEO’ların) adeta bir hükümet görevlisi gibi hareket ettikleri gözlemlenmiştir.

Politik iktisadın bir zorunluluğun sonucu olarak doğduğu unutulmamalıdır (Savaşan, 2013:293). Buna göre, kamu ekonomisinde fiyat, ücret, harcamalar vb. göstergeler piyasa mekanizması aracılığıyla belirlenemediğinde politik otoritenin karar alması gerekir. İktisat yazınında fiyat mekanizmasının optimizasyonu sorununu inceleyen çalışmalardan da anlaşıldığı üzere, gelişmiş piyasa ekonomilerinde de kamu sektörü reddedilemez bir karar alıcı konumundadır. Bu ihtiyaç ekonomide etkinlik ve adalet ilişkisi boyutu açısından da vurgulanmalıdır. Bu açıdan iktisadi oyuncuların davranışlarına önem veren davranışsal modeller, iktisadi sorunların “gerçekleşmeden önce” (ex-ante) ele alınmasına güçlü düzeyde olanak vermektedir.

1. SEÇMEN DAVRANIŞI VE PHILLIPS EĞRİSİ

Seçmenin davranışları politik döngüsel yaklaşımda dikkate alındığı için popülarite ve seçim işlevleri ekonomi-politik modellere dayalı irdelenmektedir. İki oyuncu olarak seçmen (halk) ve politika uygulayıcısı (hükümet) bu modellerde alınan kararlar ve ortaya çıkan sonuçlar yönüyle incelenmelidir.

Mikro iktisadi kurama göre, her iki taraf da çıkarlarını ençoklaştırmayı hedefler. Burada sözü edilen çıkar, seçmen kitlesi için fayda ve kâr, politikacılar için ise oy ençoklaştırması olmaktadır. Konu, öncelikle mikro iktisadi çözümlenmeye tabi tutulmalıdır. Neoklasik iktisatçıların oldukça önemsedikleri bu çözümlenme sayesinde insanların kişisel tavır, tutum ve diğer davranışlarını ölçebilme şansı elde edilebilmektedir. Mikro iktisadi kuramın temel eksen aldığı akılcılık (rationalite) ilkesine göre, insanlar (halk) öznel çıkarlarını ençoklaştırmak ister, fakat buna, örneğin, özellikle bütçesi –sınırsız olmadığı için- izin vermemektedir. Akılcılık, mikro iktisadi karar birimlerinin ihtiyaçları ile kaynakları arasında akılcı bir ayarlama yapmasını zorunlu kılmaktadır. Burada bir parantez açılabilir (Koutsoyiannis, 1987): İnsanların en çok öznel mutluluğunu (memnuniyetini) araması, örneğin, kârını optimum (en iyi) düzeyde tutması ve bunu da her an “t” zamanda durumunu daha iyi yapmasını düşünerek bütçesine göre ayarlaması söz konusudur. İnsanların mutluluğunu arttıran bir takım ölçütler vardır: Gelir, zaman, bilgi, üretim etmenlerinin miktarı ve kalitesi, piyasa fiyatı, vs... İnsanlar, bu değişkenlerin izin verebildiği ölçüde ençok fayda ve kâr sağlar. Bir başka deyişle, insanların akılcı davranışını bu ölçütler değiştirebilir. Fayda

anlamında “utility” matematiksel olarak (Langrange, Pareto Optimizasyonu, Walras Dengesi gibi) ifade edilmektedir

Örneğin, bir durumun optimum olup olmadığı Pareto'nun modeli sayesinde bilinmektedir. Çünkü Pareto optimumuna göre bir oyuncunun (X) mutluluğu daha fazla çoğaltılmak istenirse, öteki oyuncunun (Y) azaltılmış olacak ki, bu da doğru sayılmaz. Bu ilişkiyi, tipik “dönüşüm (transformasyon) eğrisi” ile açıklamak mümkündür. Bir tüketici (aynı zamanda seçmen) bütçesine göre en yüksek fayda düzeyini arar. Politik döngü kuramlarında bir tarafı oluşturan tüketici davranışlarının etkisini anlamakta faydacılık önemli bir işlev görmektedir. Bu kuramın 19. yy sonlarında Jevons (İngiliz), Menger (Avusturyalı), Walras (Fransız) gibi marjinalist iktisatçıların düşüncelerine dayandığı bilinmektedir.

Fayda kuramının iki ana ögesi vardır. Toplam Fayda (Total Utility, TU ya da U) ve Marjinal Fayda (Marginal Utility, MU ya da Um). TU bir malın (X), U bir malın bir tüketiciye ne kadar fayda sağlayacağını ölçer. Yani [TU=U(X). MU]; *bölünmeyen mallar* (bölündükten sonra kullanılamaz hale geçen araba, gözlük, vb.) için olmak üzere, tüketicinin tüketimindeki değişmelerin ölçüsüdür: [UmX=ΔU / ΔX]. Bölünen (gıda gibi bölündükten sonra bile kullanılabilen) mallar için MU, TU'nun çok küçük bölünmesini ölçer. Ölçüm, türevlerle yapılır: [Um= U'(X)] ya da [U(m)=dU/dX]. MU kavramını “azalan marjinal fayda” ilkesi ışığında önemsemek gerekir. Buna göre, U hep yükselişte, Um ise inişte olurken; U'nun en yüksek yani doyum (saturation) noktasında (S'de) Um sıfır (0) olacaktır (Spencer, 1977).

Uygulanacak iktisat politikasının belirlenme sürecinde karar alıcılar, bu fayda denklemlerini gözönünde bulundurarak toplumun TU düzeyinin ençoklaştırılmasını gözönüne alacaklardır. Bunu da üç tane makroekonomik gösterge yani eksik istihdam, enflasyon (ortalama fiyatlar) ve büyüme ile sağlayacaktır. Hükümet bir kurumdur ve kendi hedefini bir çok etmen ile gerçekleştirme şansına sahiptir. Halka karşı popülaritesini -istihdam hacmini genişletmek ve sosyal hakları güçlendirmek gibi- yükseltmeyi hedefleyecektir. Politik döngü hareketleri kuramı kapsamında değerlendirilen çalışmalar, politik etmenlerin üzerindeki etkilerinin yanısıra, istikrar politikalarının yönetim ve uygulama süreçlerindeki belirleyiciliği üzerinde yoğunlaşmaktadır (Snowdon ve Vane, 1999:19).

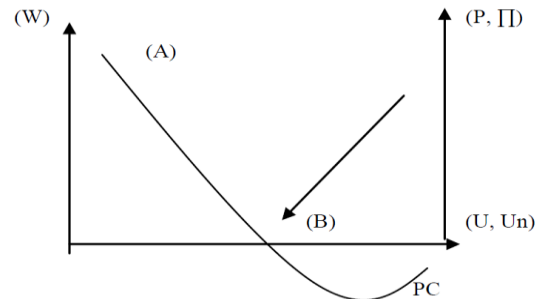
Schumpeter'e göre (1935: 2-20) kapitalizmin doğuşu ve yaygınlaşması düz (lineer) bir şekilde gerçekleşmedi. Zaman zaman çeşitli krizler patladı. Devirler (cycles) yani kendine özgü bir özellik taşıyan zaman parçası ve ona bağlı döngüler oluştu. Schumpeter'in sistematığına göre, her devirin 4 zamanı (“çıkış”, “kriz”, “çöküş”, “yeniden kalkınma”) bulunmaktadır. Bu devirlerin zamanı değişebilmektedir. Aslında 3 ayrı devir (ya da dalga) var ve bu devirler, isimlerini, bunları keşfedenlerin isimlerinden almıştır: 1- Juglar devri (Fransız), 2-Kitchin devri (Amerikan), 3-Kondratiev devri (Rus). Juglar devri (ya da dalgaları): Büyük

devir süresi 6 ile 10 yıl arası olup 1860 yılında bulundu ve yukarıda sıralandığı gibi 4 zamanı var. Kitchin devri (ya da dalgaları): Küçük devir, 1923'te bulundu, süresi 3-4 yıldır. Bu devirde krizler yok ama Juglar devrinin zedelenmesi ile tanınmaktadır. Kondratiev devri (ya da dalgaları): En uzun devir. 1925 yılında bulundu, 2 zamanı var; bir çıkış ve bir de iniş zamanı. Süresi 40 ile 60 yıl arasında değişmektedir. Çıkış zamanı, üretimin ve fiyatların arttığı; iniş zamanı da aynı değişkenlerin düştüğü zamandır.

Çıkış döngüsünde neler olur? Bu dönemin temel karakteri [Emek talebi > Emek arzı]'dır. Bunun sonucunda; mal piyasasına paralel olarak emek piyasası da canlanır; emek miktarı kıt olduğu için emeğin fiyatı olan ücretler artar, şirketlerin ücret maliyeti artışı nedeniyle kârları düşer ve devletin cari harcamaları artar; işsizlik patlar ve kriz oluşur (ceteris paribus, c.p.).

Çöküş (depresyon) devrinde (yani krizden sonra) ne olur? Temel özelliği [Emek talebi < Emek arzı]'dır. Sonuçlar da şöyle gerçekleşir: Piyasalar içine kapanır; etkin emek miktarı bol olduğu için ücretler düşer, şirketlerin ücret maliyeti düşüşü nedeniyle kârları artar ve devletin cari harcamaları azalır; sermaye birikimi çoğalır (c.p.).

Schumpeter bu dalgaları, yeniliklerin yayılması ile nitelendirmektedir. Kurama öğretiyeye bağlı örneklerle karşı çıkılırken Phillips Eğrisi'ne (PC) başvurulmaktadır. Keynes için ücretlerin (W) ve fiyatların (P) sertliği çöküş durumudur, bu durumu terslemek için W ve P'nin esnek olması gerekir. Böylece ekonominin işsizlik oranı (u) ya da doğal işsizlik oranı (Un) çok düşük ve dolayısıyla çok iyi durumda olur. u ile enflasyon (Π) arasındaki ters yönelimli ilişkiyi gösteren PC aslında “geliştirilmiş PC”dir. Özgün kaynağını, W ile Un arasındaki -yine- ters yönlü ilişkiden alır. PC şu anlama gelmektedir (Phillips, 1958: 283-300): Düşük Un durumunda, emek (L) toplam talep (AD) ile başabaş giderken, Un ile AD ters yönde gelişmektedir. Böylece, Un ile W arasında negatif ilişki meydana gelmektedir. Buna bağlı olarak, u arttıkça (Π) parabolik olarak azalmaktadır (Grafik 1; A durumu). Çünkü bu durumda Π, u'yu uygun düzeyde tutmanın iyi bir bedeli gibi algılanmaktadır. Zaten politikacılar da seçimden önce büyük bir olasılıkla göze aldıkları en olası politika, düşük u'yu yüksek Π'ya tercih ettikleri politikadır.

Grafik 1: Özgün ve Geliştirilmiş Phillips Eğrisi

A'da hükümetin popülaritesi seçimlerden önce kötü durumdaysa, PC daha kolay gerçekleşebilir. Gerçekten de o zaman hükümet u'yu azaltmaya çalışırken, bütçede büyük

delikler açmak pahasına yaptığı harcamalarla kısa vadede P'yi yukarıya doğru tırmandırmaya başlayacaktır. Tersine, eğer seçmen nezdindeki popülaritesi iyi durumdaysa, hükümet, büyük riskler içeren "[I-u]" ikilemine girmeyecektir. P artış hızında oynama yapacak herhangi bir ek istihdam harcamasına gerek duyulmayacaktır. Bu durumda P ve işsizler (U) stoku sabit kalacaktır.

B noktasında U'nun azalmasına karşılık P'nin artması sözkonusu ise; az U ile yüksek [I]ya eşit bir nokta var demektir. Daha önce emek arzının kıt, talebinin ise fazla olduğu durumda girişimciler W'yi yükseltme zorunluluğu hissediyorlardı. Oysa şimdi döngü tersine dönmüştür: Emek piyasası işçi kitlesi açısından durgun olup düşük ücret sorunu ortaya çıkmaktadır. PC'nin öngördüğü nedensel ilişkide stagflasyon pas geçilmiştir. Akılcı beklentiler kuramı PC'ye güvenerek aktif iktisadi politikaların uygulanamayacağını açıklamaya çalışmıştır. Stagflasyon, ekonominin aynı anda hem u hem de [I] içinde bulunması durumudur ve PC'nin [I-u] ters ilişkisi stagflasyona ışık tutmamaktadır. Çünkü gerçekte Phillips, 1950'li yıllarda İngiltere'nin makro iktisadi verilerine bakarak u ve W arasında ters orantılı bir ilişki olduğunu görmüş ve kuramını kuvvetlendirmiştir.

1970'lerden sonra stagflasyonun varlığı PC modelinin sonunu getirmiş bulunmaktadır. Hem [I] ve hem de u birbirinin seçeneği olmaktan çıktığında bunlar stagflasyon adı altında aynı anda oluşabilmektedir. U efektif ve AD'nin azlığından kaynaklandığına göre, [I] bu talebin büyüklüğüne dayanacaktır. Her an her yerde çok ve çok az talep olmadığı için, [I]yi düşürme anlamındaki bütün daraltma politikaları, u'nun artması sonucunu doğuracaktır. Chappel, ABD için makroekonomik koşulları seçmen tercihlerini etkilemesi ile ilgili olarak hem popülarite anketine dayalı ve hem de seçim sonuçlarına dayalı tahminler yapmıştır. Tahmin sonucuna göre, oy ve anket sonuçları GSMH artışı ve [I]den etkilenirken u'nun etkileri ise daha zayıf bulunmuştur (Koç, 2015).

2. SEÇİM STRATEJİLERİ VE POPÜLARİTE ENDEKSİ

Bir ekonomide mali istikrar sorununa çözüm aranması aynı zamanda politik döngüsel kuramların da ele alınmasını gerektirmektedir. İktisat politikalarının seçimi de bu süreçte ortaya çıkmaktadır. Ancak öncelikle iktisatçıların bakış açılarının göre politikaların uygulanmasına duyulan ihtiyaç ya da bu ihtiyacın yoğunluğu da tartışmalı olmaktadır. Örneğin Duman'ın (2002) vurguladığı gibi liberal iktisatçılara göre, politikanın toplum hayatı için zorunlu olması, ona iktisadi hayata müdahale hakkını vermemektedir. Oysa Polanyi'nin piyasa toplumlarının doğmasının bir tesadüf ya da evrimin sonucu olmadığı, ısrarla sürdürülen düzenli politik müdahalelerin bir ürünü olduğu düşüncesi de hatırlanmalıdır. Bu noktada iktisat politikalarının etkileri açısından farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Telatar (1998), para ve maliye politikaları aracılığı ile yapay biçimde yaratılan canlanma ve çöküş dönemlerinin devresel dalgalanmaların değişkenliğini artırarak, ekonomideki belirsizlik düzeyinin de artmasına yol açacağını vurgular. Ekonomide belirsizliğin artması ise, özel sektörü 'geri dönülemez' yatırım kararları alma konusunda

isteksiz hale getirebilecektir. İktisat politikası tercihinde Alt ve Chrystal (1983) ise kendi destekçilerinin tercihini öne çıkarmayarak en yüksek kazanımı hedefleyen "stratejik" politikalar ile kendi seçmen tabanının tercihini dikkate alarak uygulanan "hassas" politikalar ayrımı yapmaktadır. Seçmenlerin zaman içinde düşüncelerinin değişim yapısı bu ayrım açısından önemli olmaktadır.

Klose, (2011) ise standart toplam arz- toplam talep (AS-AD) modelinden yola çıkarak maliye ve para politikası arasındaki ilişki üzerinde durmaktadır. Klose'ye göre kısa vadeli çıktı genişlemesinin (devlet tüketiminde ya da para miktarındaki bir artış yoluyla) sonucunda uzun dönemde daha yüksek enflasyon oranları karşılık bulacaktır. Uzun vadeli maliyetlere yol açan bu kısa vadeli faydalar, popülarite tercihi açısından önemli olacaktır. Boix (2000) ise ekonomik politik modellerin salt yerel politikaların etkisi altında olmadığını uluslararası iktisat açısından da önemli olduğunu vurgulamıştır. Politik dalgalanmalar hem emek piyasası hem de uluslararası kurumsal yapılara bağlı olarak değişme gösterirken, mali serbestleşme ile döviz kuru rejimlerinin iktidarların ekonomi üzerindeki etkilerini kısıtlayan diğer iki önemli etmene dönüşmektedir (Eryılmaz, 2017).

Mali istikrar amacının gerçekleşmesi sürecinde iktisat politikalarının belirlenmesi ve bunun sonucunda da politikacı-seçmen ilişkilerini ve etkileşimini açıklayan, Nordhaus'tan Hibbs'e, Tufte'den Alesina'ya dek, politik döngüsel hareketleri yazınına geçen bir dizi model vardır (Tablo 1).

Tablo 1: Politik Döngüsel Hareketlerine İlişkin Kuramlar

Kuram	Varsayımları
1.Northaus Kuramı (1975)	*Tüm hükümetler seçim ekonomisini uygulama eğilimini taşırlar. *Seçmenler miyopik beklentiler içindedirler. *Seçmen kitlesi, seçim dönemlerinde kendilerine düşük enflasyon ve yüksek istihdam vadeden partilere oy verir.
2.Hibbs Kuramı (1977)	*Politik partiler ideolojilerine uygun iktisat politikalarını uygulurlar. Sol partiler işsizlikle, sağ partiler ise enflasyonla mücadeleye öncelik ve ağırlık verirler. *Seçmenler miyopik beklentilere sahiptir.
3.Tufte Kuramı (1978)	*Hükümetler seçim dönemlerinde seçmenlerin kullanılabilir reel gelirlerini artırarak oylarını çoğalttırmaya çalışırlar. *Politik iktidarlar seçim öncesinde kamu harcamalarını artırıp vergileri azaltma (yani geniş maliye politikası) uygulama eğilimindedirler.
4.Alesina Kuramı (1989)	*Politik partilerin ideolojileri, uyguladıkları iktisat politikalarının temelini oluşturur.

Kaynak: Aktan, Utku ve Togay, 1998

Bu modeller, seçim ekonomisi uygulamalarının ülkeden ülkeye ve daha da önemlisi, hükümetlerin iktisadi ve politik ideolojilerine, ayrıca onların ideolojik kırılmalarına göre değiştiğine işaret etmektedir.

Hükümet olmaya (ilk ya da tekrar) aday olan politik partiler, seçim kampanyalarında bazı çok önemli göstergeler ile

değişiklikler yaptıkları zaman (oy veren / akılcı) halktan büyük oylar bekleyebilirler. Burada bazı köklü değişiklikler göze çarparaktır. Şöyle ki (Frey, 1978):

i) Eğer hükümetin “cari popülaritesi” (POP_t), “yeniden bir seçim” (POP*) için dikkate alınan en az itibardan daha düşüğe, hükümet kendi popülaritesini seçmen aracılığıyla yükseltmeye çalışacaktır. Çok güç olsa da, popülaritesi yüksek olduğu oranda hükümet bir ideolojik politika güdecektir. Örneğin bütçe konusunda, sağ kanat bir partiden harcamaları azaltması, sol kanat olanından ise yükseltmesi beklenebilir. Çünkü partilerin ideologları “a priori” (yani doğruluğu önceden kabul edilmiş bilgi) olduğu ve aynı zamanda eğer bu parti seçilmişse seçmen halkın bu partinin ideolojisini örtülü olarak bildiği için, hem halktan ters tepki gelmemesini sağlar ve hem de halkın istediği yönde gider. Çünkü halk bu partiyi bilerek seçmiştir.

ii) Bir popülarite artışı (fazlası) varsa ve cari zaman (t) aralığında

$$[POP_t \geq POP^*] \quad [1]$$

olduğunda, hükümet kendi ideolojisini (ID) izlemekten serbesttir. ID, 1 değerini alan etkisiz değişken sağ kanat (right, R) ve sol kanat (left, L)’ye dayanır. Eğer bir R-kanat (sırayla L-kanat) parti iktidarda ise, öte yandan bu değer sıfır (0) olursa, ideolojik olarak davranmak için popülarite artırımın karesi ile çarpılır. Yani:

$$(POP_t - POP^*)^2 \quad [2]$$

β_R ve β_L iki parametre olmak üzere ID şöyle tanımlanır:

$$ID_t = [\beta_R \cdot R + \beta_L \cdot L] (POP_t - POP^*)^2 \quad [3]$$

“a priori” beklentilere göre, R-hükümetler daha az ve L-hükümetler ise daha fazla harcama eğilimine sahiptirler. Tabii ki bu tip hükümetler ideolojik davranışta özgür iseler, bu çıkarsama doğru olabilecektir ($\beta_R < 0$, $\beta_L > 0$) (Frey, 212).

iii) Hükümetin popülarite açığı varsa,

$$(POP_t < POP^*) \quad [4]$$

Bu durumda bir genişletici politika uygulama zorunluluğu ortaya çıkar. Bu politika, işsizliği azaltmaya ve kullanılabilir geliri ve dolayısıyla harcamaları pompalayacağı için Π 'yi arttırmaya dönük bir politikadır. Zaten popülarite işlevlerinin deneysel tahminleri (1950’li ve 1970’li yıllarda B.Krallık ve -eski- B.Almanya) şunu göstermiştir ki, her hükümet, popülaritesini yükseltmesine yardım edecek kısa dönemli bir genişletici politikayı izlemeyi hakkıyla yapar.

Eklenmelidir ki bir iktidar partisi kendi ideolojisinin arkasından gidebilir, ancak istediği politika göstergelerini birbiriyle birleştirebilir. Buna ‘hem bütçe hem de para politikası göstergeleri üzerine oynamak’ denilmektedir. Örneğin, bir ülkede bir R-hükümet, mutlaka ve sadece

parasalcı (monetarist) politikalar uygulamak zorunda değildir. Para politikalarının yanı sıra ciddi anlamda maliye politikalarına da şans tanıyabilir. İktisadi döngünün (gidişatın) gerektirdiği gibi bir R-hükümet, L-partilerin ağırlık verdiği maliye politikalarını esas alarak karma ekonomi politikası paketi hazırlayabilir. Buna *politika karışımı* ya da *karma politika* (policymix) adı verilmektedir.

Seçimlerden önceki senaryo şöyle olabilir: Stok fazlası yaratacak nitelikte bir iktisadi kriz patladığında kârlar ve diğer gelirler azalır. Toplumda nüfus artışına yol açabilecek bir gelişme, istihdam ekonomisindeki yapısal ve devresel gelişmelerle birleşince, bu kez şirket gelirleri artabilirken W azalabilir. Bu durum, bir kesim tarafından ekonominin genişlemesi anlamında piyasaların canlanması olarak algılanabilir.

Bir diğer senaryoya göre, eğer ekonomi başlangıçta istikrarlı ise; sermaye birikimi yapacak, u’yu düşürecek, düşük emek arzı nedeniyle W’yi arttıracak ve bunun sonucu olarak toplumsal refah düzeyi ile birlikte, -Malthus kuralı gereğince- nüfusta da bir yükselme olabilecektir. Kalabalık nüfusun bir kalkınma kısıtı olduğu hatırlanırsa, sonuçta üretim açığı, düşük emek arzı gibi, genel kâr düşüşüne yolaçabilecek gelişmeler doğabilecektir.

Hükümetlerin seçimden seçime değişen ve makro iktisat politikaları yönlendirmek ya da etkilemek gibi davranışları çoğunlukla döngüsel olup hep iktidar amacına odaklıdır. Bu amaca yönelik, etkileri derin ve karmaşık olan bir tek politika paketi (ya da paket politika) vardır ki o da “seçim ekonomisi”dir (Kalaycı, 1999).

Tablo 2 ile, bir seçim ekonomisi stratejisinin çerçevesi çizilmeye çalışılmıştır. Buna göre, seçim öncesinde seçmen tabanını genişletmeye dönük iktisadi politikalar halkın çıkarlarını çoğaltmaya hizmet edebildiğinden dolayı bunları uygulama kolaylığını gösteren politikacıların popülaritesini arttırmaktadır. Buna karşılık, seçim sonrasında iktidara kim geçerse geçsin, kemer sıkma politikalarına başvurma cesaretini gösteren hükümet(ler) ise kendi eliyle popülarite endekslerini düşürmüş olur(lar).

Tablo 2: Seçim Öncesi ve Sonrasında Uygulanan İktisat Politikaları

Seçim Öncesi Dönem		Seçim Sonrası Dönem
<p>1.Genişletici Maliye Politikası: *Kamu harcamalarının (G) artırılması *Vergi oranlarının (T) indirilmesi *G'nin finansmanı için iç ve dış borçlanmaya başvurulması *Açık bütçe politikası *Kamu personeli ücretlerine zam</p>	↔	<p>1.Daraltıcı Maliye Politikası: *Kamu harcamalarının (G) açık finansman politikasıyla devamı *Vergi (T) oranlarının yükseltilmesi ve/ya yeni T 'nin konulması *G'nin finansmanı için iç ve dış borçlanmaya devam edilmesi</p>
<p>2.Geçiş Para Politikası: *Artan G'nin emisyonla finansmanı *Açık piyasa işlemleriyle G'nin finansmanı *Hazine'ye kısa vadeli avans transferi</p>	↔	<p>1.Sıkı Para Politikası: *Para arzının daraltılması *Hazine, KİT ve tarımsal destek alımları yapılan kuruluşlara açılan merkez bankası kredilerinin uzun vadeye ötelenmesi (konsolidasyonu)</p>

Kaynak: Aktan, Utulu ve Togay, 1998.

Seçim ekonomisi stratejisi neden-sonuç (deterministik) ilişkisi içinde bazı olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Örneğin;

- Kamu harcamalarının (G), vergi ağırlıklı kamu gelirlerini (T) aşması halinde “bütçe açıkları”na,
- G'nin vergi-dışı kaynaklarla finansmanı “borç yükünün ağırlaşması”na,
- G'nin emisyonla finansmanı “enflasyon”a,
- Enflasyonist süreçte artan vergi yükü yüzünden oluşan yatırımlardaki düşüş “stagflasyon”a,
- Yükselen enflasyon ile vergi yükünün bir arada bulunması yani “taksflasyon” ise gelir dilimi kayması denilen “gelir bölüşümündeki adaletsizliği”ne yol açar.

IS-LM yaklaşımına göre, ekonomi iyiye giderken, açık piyasanın durumu ve iyimser (optimist) olan vatandaşın davranışları incelenebilir (Hicks, 1950; Keynes, 1936: 215-220). Bu yaklaşım sayesinde, politikacıların bütçeye müdahale gerekçeleri bir başka açıdan anlaşılabilir olur.

IS, yatırım ve tasarruf; LM, para talebi ve para arzını gösterir. Bir ekonomide merkez bankası (MB), para stokunu artırıp azaltmak için kıymetli kağıt (tahvil, bono) alıp satabilir yani açık piyasa işlemleri aracılığıyla piyasadaki para miktarını ayarlayabilir. Örneğin, açık piyasada bir merkez bankası (MB) para miktarını çoğaltmak için piyasadan bono toplar. Bu durumda;

$$LM \rightarrow LM' = \Delta LM > 0 \quad [1] \quad \text{olur.}$$

Hareket noktası şudur (Grafik 2): E denge noktasında belirli bir para arzı (M) var. MB bono topladığında M artar; LM sağa kayar ve [LM'] olur. Fazla para halk tarafından emilir. Halkın gelirleri sabit (Y*) olduğu için L1 (LM'nin L1'i yani işlem güdüsüyle para talebi) kısıtlıdır. Bono faizleri [$i^* < i < i^*$] şeklinde seyir ederken, kurlar yükselmekte, verimlilik azalmakta ve faiz [i^*] düzeyine kadar düşmektedir.

[E'] noktasında ise, para piyasası dengeli durumdadır, ama mal piyasasında (IS), düşük faiz ve yüksek yatırım harcamalarından dolayı çok mal talebi bulunmaktadır. Şirketler talebi karşılamak için üretimlerini artırarak karşılık verirler [LM'] ve [E'']. Bunun sonucunda işlem güdüsüyle para talebi gelişir (L1). Bu da bonoların gittikçe fiyatlarının artması sonucuna dönüşür. Para piyasasında dengenin bozulmaması için faizler yükseltilir (i^* 'den i^{**} 'ye).

[M] artınca [i] doğal olarak önce düşmekte; sonra, [LM]'den [LM']'ye geçiş sonucunda [i^*]den [i^*] halini alırken, milli gelir [Y^*] aynı düzeyde kalmaktadır. [M] artınca [i] düşer ve halk portföylerini ayarladıkları için nakit para azalırken bono miktarı çoğalır. Topalm talep AD'nin bir bileşeni olan yatırım harcamaları faize duyarlıdır. Grafikte [i, r] yükselerek [E''] denge noktasına kadar değişim gösterir. Denge geliri, daha düşük bir faiz içinde [$i^{**} < i^*$], önceki gelirden daha yüksek düzeyde, yani [$Y^{**} > Y^*$] gerçekleşecektir.

Politikacıların hedefi geliri çoğaltmak olduğunu varsayarak, bunu gerçekleştirmek için IS ve LM yükseltilerek (eğrilerin sağa kaydırılmasıyla) yeni denge noktasına ulaşılır (Mundell, 1995: 21-vd).

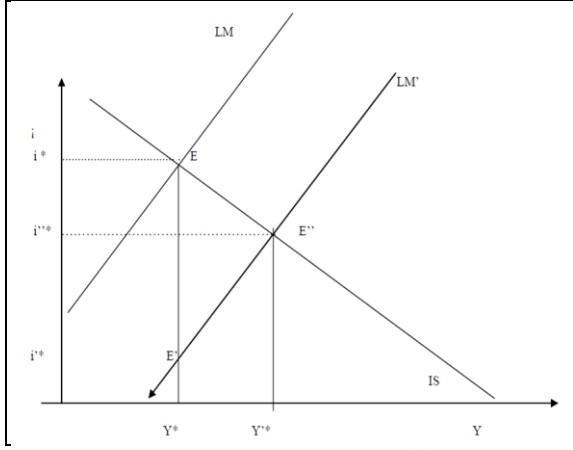
$$IS \rightarrow IS', IS' > IS, \Delta IS > 0 \quad [2]$$

LM için de aynı senaryo geçerlidir:

$$LM \rightarrow LM', LM' > LM, \Delta LM > 0 [3]$$

IS için politikacıların bütçeye yönelik müdahale yapmaları beklenir. Örneğin, kamu harcamalarını (G) arttırmak [$G > 0$], aynı zamanda vergileri (T) yükseltmek [$T > 0$], bono ihracı şeklinde bir açık piyasa işlemi yapmak, vb. Tüm bunlar hükümetin borç alması anlamına gelmektedir. [G] sayesinde aktif paranın değişmesi para olmayan aktifler ile ya da yeni para yaratma ile [$M^* > 0$] sözkonusudur.

LM'ye gelince: Bir para politikası [$\Delta M > 0$] şeklinde, hipotetik bir çerçevede, bir özel finans arbulucusu olmadan bir fazla para dolaşımı sayesinde ya da / artı açık piyasa işlemi yoluyla MB için para olmayan aktifleri para olan aktiflere çevrilebilmektedir.

Grafik 2: IS-LM Eğrileri

Grafik 2 ve popülarite endeksi birlikte düşünülürse özet olarak iktisat yazınında “politik döngüsel hareketleri” modeli çerçevesinde bazı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Mali istikrarın sürdürülebilirliği aslında döngüsel dalgalanmaların azaltılması amacına yönelmektedir. İktisadi büyüme, istihdam, enflasyon ve kamu bütçesi değişkenleri temel mali istikrar değişkenleri olarak ele alınmaktadır. İktisat politikaları uygulayıcıları, mali istikrar sorununa çözüm ararken, seçmenler karşısında “popülarite” sorununu da hesaba katması gerekir.

İktisat kuramında kamusal kesimin olmadığı (sadece üreticilerle tüketicilerin yer aldığı) bir oligopol piyasası örneği düşünülürse, fiyatın belirlenme sürecinde, arz fonksiyonunun tüketicilerin davranışını hesaba katması zorunluluğunda olduğu gibi, ekonomi-politik modellerde de benzer bir işleyiş ortaya çıkmaktadır. Bu noktada döngüsel dalgalanmaların hafifletilmesi, daha sonraki dönemde tüketiciler açısından üstleneceği maliyetlerin daha az olması anlamına gelmektedir.

Bu açıdan Veiga'nın (1990:2-3) vurguladığı gibi politik döngüsel hareketleri modeli (özellikle akılcı bir beklenti ortamında) açıklayıcı gücünü korumaktadır. Ancak, iktisat politikalarındaki seçim döngüsünü açıklamada Rogoff ve Sibert modeli “asimetrik bilgi” bakış açısını ön plana çıkararak seçmen miyopisinin yerini almıştır. Modele göre döngüsel hareketler belirsiz olup belirli bir olasılık taşımaktadır. Ancak bu model politik iş çevrimlerine deneysel bir ilgi sağlanmasına katkıda bulunmuştur.

SONUÇ

Hükümetler, seçim öncesinde genişletici maliye ve para politikalarını uygulayarak popülaritesini güçlendirirken seçim sonrası döngüde ise daraltıcı maliye ve para politikaları ile enflasyonla mücadele etmeye çalışırlar. Bu iktisat politikalarına seçim ekonomisi ya da politik döngüsel hareketleri denilmektedir. Paranın politik amaçla kullanılması bu süreçte gerçekleşir. Popülarite ve oy ençoklaştırması amacıyla uygulanan seçim ekonomisi stratejileri kapsamındaki uygulamaların genel sonucu “kamu kesimi borçlanma gereği (KKBG)”dir. KKBG, iç ve dış borç

stokunun artması, konsolidasyonun zorluğu gibi etmenler yüzünden borçların çevrilebilirliği ile örtüşmediğinde kamu mali krizi için koşullar olgunlaşacaktır.

Popülariteyi artırma niteliğinde yapılan kamusal ya da toplumsal yaşama yönelik değişik harcamalar, ne yazık ki enflasyonun artmasına neden olabilmektedir. (Bir tür ‘dilemma’ şeklindeki bu sorun, Phillips Eğrisi ile açıklanmıştır.) Bir ülkeyi iktisadi açıdan yönetmek ve halkı memnun etmek çok kolay değildir. Hükümetlerin görevi de aslında bu noktada başlar ve bir anlam kazanır. Popülariteyi sürdürülebilir kılmamanın temel yolu, öncelikle hükümetin bazı ivedi iktisadi sorunları çözmesinden ve ekonomi-dışı alanlarda elde edebileceği başarıları halka kabul ettirmesinden geçmektedir.

Seçim ekonomisi stratejisinin kısa dönemde olumlu sonuçları olduğu kadar, uzun dönemde de olumsuz sonuçları vardır. Kuşkusuz, sözkonusu stratejinin uygulama takvimi geniş tutuldukça ve yan önlemlerle desteklendikçe, olumsuz etkileri daha az olabilir.

KAYNAKÇA

- Aktan, C.C, U. Utkulu ve S. Togay (1998), *Nasıl Bir Para Sistemi? Parasal Disiplin ve Parasal İstikrar İçin Alternatif Öneriler*, İstanbul: İMKB Yayını, 1.Baskı.
- Alt, J. V ve A. Chrystal (1983), "The Political Business Cycle", *Review of Economic Studies*, Vol.42, pp.169- 189.
- Alvarez, R. M ve Geoffrey, G. ; P. Lange (1991), "Government Partisanship, Labor Organization, and Macroeconomic Performance", *American Political Science Review*, 85, pp.541–56.
- Duman, M. (2002), "Hegemonya ve Güçler Dengesi Bağlamında Uluslararası Siyaset ve İktisat İlişkileri", *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.2, ss.1-16.
- Erdoğan, S ve H. Bozkurt (2009), "Demokratik Rejimlerde Politik Parasal Konjonktür Hareketleri: Türkiye Üzerine Ekonometrik Bir İnceleme", *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 10 (2), 204-216.
- Eryılmaz, F. (2017), "Politik Konjonktür Teorilerine Farklı İki Yaklaşım", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 61, ss.112-123
- Franzese, R. (2002), "Electoral and Partisan Cycles in Economic Policies and Outcomes." *Annual Reviews of Political Science*, 5, pp.369-421.
- Frey, B. S. (1978). "Politico-Economic Models and Cycles". *Journal of Public Economics*, Vol. 9.
- Hicks, J.R (1950). "Mr Keynes and the Classics" a suggested interpretation (Ed.). *Economica*. Vol. 5.
- Kalaycı, İ. (1999). "Seçim Ekonomisi ya da Siyasal Konjonktür: 18 Nisan Seçimleri Üzerine Kısa Bir Not". *Banka ve Ekonomik Yorumlar*. Yıl.36, S.7, ss.29-42.
- Keynes, J.M. (1936). *The General Theory of Employment, Money and Interest*, Paris: Payot.
- Klose, J. (2011). "Political Business Cycles and Monetary Policy Revisited An Application of a Two-Dimensional Asymmetric Taylor Reaction Function", *Ruhr Economic Papers*, #286, October.
- Koç, İ. (2015). "Politik Konjonktür Teorileri Çerçevesinde 1990 Sonrası Türkiye’de Maliye Politikalarının Değerlendirilmesi (1990-2015)" *Maliye Araştırmaları Dergisi*, c.1, S.1.
- Koutsoyiannis, A. (1987), *Modern Mikro İktisat*, Çev. M. Sarımeşeli, Ankara: Teori Yayınları.
- Mundell R. (1995). "The Prospects for the International Monetary System and Institutions ". in H.Ê Genberg (ed.), *The International Monetary System, Its Institutions and Its Future*. Berlin: Springer.
- Nordhaus, W.D., Alesina, A., Charles, L. S. (1989), "Alternative Approaches to The Political Business Cycle", *Brookings Papers on Economic Activity* (2).
- Phillips, A.W. (1958), "The Relation Between Unemployment and the Rate of Change of Money Wage Rates in UK 1861, *Economica*, vol. 25.
- Savaşan, F. (2019), *Kamu Ekonomisi & Piyasa Başarısızlığından Devletin Başarısızlığına*, 8.b., Ankara: Dora Yayınları.
- Schumpeter J.A. (1935), "The Analysis of Economic Change" *The Review of Economic Thought (1926-1939)*. And, *Bussines Cycle and Statistical Analysis of the Capitalist Process*, New York and London: Mac Graw-Hill Book Cy.
- Snowdon, B. ; Hovard R. V. (1999), "The New Political Macroeconomics: An İnterview", *The American Economist*, 43, (1), pp.19-34.
- Spencer, M. H. (1977), *Contemporaray Microeconomics*, 3rd ed., NY: Worth Pub.
- Teletar, F. (1998), "Makroekonomi Siyaset İlişkileri: Politik Devresel Dalgalanmalar", *H.Ü İktisat Bölümü Ekonomik Yaklaşım Dergisi*, c.9, S.31, ss.37-60.
- Veiga, J. (1990) "Political Business Cycles at the Municipal Level" Núcleo de Investigaçao em Políticas Económicas (NIPE) Universidade.

EXTENDED ABSTRACT

Consumer and producer behaviors are at the center of economic theory. Public policies stand out as another actor. The prominence of economic-political models in recent years has led to the consideration of mutual relations between economic agents. In terms of economies in search of stability, the relationships between these actors are examined through different modeling. In this study, in the framework of a static analysis, a theoretical approach to the “popularity index” was aimed by emphasizing the political cycle approach.

In terms of the search for stability in economies, it is necessary to examine the theories of cyclical movements. Fluctuations in unemployment, inflation, growth and budget deficits depend on the behavior of economic agents. While public policies are looking for solutions to these problems, they have to take their popularity into consideration. The purpose of consumers is handled within the framework of benefit maximization. In order to ensure fiscal stability, the relationship of cyclical movements with the policies implemented comes to the fore.

This study reveals the importance of the public sector as a political model besides manufacturers and consumers. The method used in the study is a static analysis to examine some of the models discussed in terms of macroeconomic stability together with the political cycle approach. The difficulty of conducting a dynamic analysis in behavioral economics should be considered.

The study is intended to contribute to the theory of political cyclical movements. In addition, the problems arising in the functioning of the free market system are especially large in developing economies. In these economies, there is a need for the public sphere to become more prominent in economic analysis. In this respect, the implicit aim of the study to highlight this problem is the room.

While seeking solutions to various problems arising in terms of financial stability (unemployment, inflation, sustainability of borrowing, etc.), making a choice to these problems is not the main point here. The aim is to reveal the relationship between cyclical fluctuations and applied fiscal policies. In this regard, behavioral models that attach importance to the behavior of economic agents aim to deal with economic problems "before they happen".

Monetary and fiscal policies that increase the popularity of the public sector can distort price stability, this problem is generally explained in this study with the "Phillips Curve". Sustainability of popularity depends on politicians solving economic problems. In this respect, the short and long term results of the election economy strategy should be taken into consideration. There are different approaches to explaining the election cycle in economic policies. “Asymmetric information problem” is also an example of approaches to determine voter behavior.

Another point of view is that the periods of revival and collapse artificially created through monetary and fiscal policies will increase the volatility of the cyclical fluctuations, leading to an increase in the level of uncertainty in the economy. Increasing uncertainty in the economy may make the private sector reluctant to make 'irreversible' investment decisions. In terms of economic policy preference, “strategic” policies and “sensitive” policies are distinguished. The change structure of voters' thoughts over time is important for this distinction.

On the other hand, starting from the standard total supply-total demand model, the emphasis is placed on the relationship between fiscal and monetary policy. As a result of short-term expansion policies, it will find a higher inflation rate in the long run. These short-term benefits, which lead to long-term costs, will be important in terms of popularity. In addition, it should be taken into consideration that economic policy models are not only under the influence of local policies, but also in terms of international economics. While political fluctuations vary depending on both the labor market and international institutional structures, financial liberalization and exchange rate regimes turn into two other important factors that restrict the effects of governments on the economy.

Sustainability of financial stability can also be addressed through the IS-LM curves. In this respect, the goal of financial stability is directed towards the reduction of circular fluctuations. Economic growth, employment, inflation and public budget variables are considered as main financial stability variables. Economic policy practitioners should also consider the “popularity” problem among voters while seeking a solution to the financial stability problem. As it is emphasized in the economic theory that the supply function takes into account the behavior of consumers, this process is similar in economic-political models. At this point, easing the cyclical fluctuations means that the cost of consumers will be less in the following period.

In the study, the framework of an election economy strategy was also tried to be drawn. Accordingly, since the economic policies aimed at expanding the voter base before the election can serve to maximize the interests of the people, it increases the popularity of the politicians who show the convenience of implementing them.

On the other hand, behavioral economics has highlighted the need for the relationship of economics with sociology in recent years. This need contributes to explaining the causes of economic decisions and consequently to better determine the theoretical structure of development dynamics in an economy. The fact that economic-political models are also included more in the literature of economics shows the importance of the role of these models in the effectiveness of two important economic decision units of the behavioral economics or the actor's economic policies.